

Lund den 8 juli 2012

Justitiekanslern

Anmälan av Lunds universitet med anledning av förmodat förtal samt förmodad kränkning av meddelarskydd

Denna anmälan rör en händelse som inträffade efter att jag skickat in en tidigare anmälan från den 13 juni 2012 av Lunds universitet till JK (diarienummer 4339-12-40, handläggare Karin Annikas Persson). Den bör därför lämpligen betraktas som en separat anmälan. Händelsen i fråga är dock intimt förknippad med de händelser som föranledde min första anmälan varför det vore mycket att föredra att båda anmälan utreds av samma handläggare. Då slipper jag också rekapitulera det tidigare ärendet här, utan kan anta att omständigheterna är kända. Jag bifogar dock för fullständighetens skull även här den promemoria från ledande personer vid Lunds universitet som båda anmälan kretsar kring: "PM angående ledningsstruktur och ramar för verksamheten i avdelningen för teoretisk filosofi, Filosofiska institutionen vid Lunds universitet" (Bilaga A).

Om de omständigheter som återberättas i denna nya anmälan befinns vara relevanta även för min tidigare anmälan så kan en kopia av den förra tillföras handlingarna hörande till den senare. Det som är mest relevant från denna synpunkt är antagligen nya rön som dokumenterar att prefekt (institutionschef) Björn Petersson själv i skrift tagit avstånd från promemorian med hänvisning till två problem som också identifierades i min tidigare anmälan (se punkt B nedan).

I promemorian uppställs följande regler:

(F1) "Mellan kollegorna ska ingen form av kontroll, reprimander eller annan oönskad inblandning i den enskildes arbete förekomma."

(F2) "Upptäcks missförhållanden ska de rapporteras till institutionsledningen som har ansvaret för att åtgärda dem."

(F3) "Endast prefekten har rätt att kalla kollegor till enskilda medarbetarsamtal såvida inte denne delegerat uppgiften."

(F4) "Ledningsuppgifter som att bevaka hur den enskildes forskning, doktorandhandledning och undervisning sköts ligger enbart på institutionsledningen."

(F5) Ett förbud mot "ofta upprepad och överdriven kritik av enskilda kollegor" som klassificeras under begreppet "kränkande behandling".

Slutligen förklaras att "[u]pprepade överträdelser av dessa ramar kan leda till varning, omplacering eller t.o.m. uppsägning".

I min tidigare anmälan gjorde jag gällande att dessa regler kränker min yttrande-, mötes- och informationsfrihet.

Efter att jag skickat in min anmälan till JK kontaktade jag tidningen Sydsvenskan. Sydsvenskan publicerade dagen efter, den 19 juni, en artikel om min JK-anmälan (Bilaga B). Då reglerna i

promemorian framställs som ramar för hela avdelningens verksamhet valde jag sedan att sprida dem inom avdelningen, vilket inte gjorts tidigare. Det ledde till en något upprörd e-postdiskussion inom avdelningen angående reglernas egentliga innebörd och rättsliga ställning. Diskussionen avbröts dock av att prefekten skickade meddelandet nedan till all personal vid institutionen (via personallistan). Meddelandet skickades på engelska därför att vi har många utländska forskare.

“Till: Personal_fil.lu.se
Inbox
den 26 juni 2012 17:10

Dear All,

I am sorry to bring this up at a time when you all should be thinking of vacation and other pleasant things. However, in light of the recent article in Sydsvenskan and the escalating email discussion that is being posted to all Ph D students and employees in Theoretical Philosophy, I believe some information is necessary.

A memo, signed by the Dean of the Faculties of Humanities and Theology and the Head of the Department of Philosophy, was presented to Erik J Olsson last winter. Although I did not personally sign it (since I was on research leave), I was well informed and I supported the memo. The memo has been approved by our university's lawyer's, and it has later been presented to our department's board, who had no objections to it.

The memo is a reminder of what is expected of professors in general, as well as of the particular requirements that were listed in the announcement of Erik J Olsson's current position. Moreover, it makes some general points about conduct in the workplace. It says, for instance, that bullying (kränkande särbehandling) is not allowed, and lists some examples of bullying - like public insults, or repeated and exaggerated criticism of an individual. Phrases like these can be found in standard descriptions of bullying and libel. So, I would not regard these guidelines as new inventions, or as restricted to a specific person or group. Such rules are natural in most workplaces though there is rarely any need to invoke them explicitly.

Taken out of context, some of the phrases in the memo could open up for arbitrariness. In the present case, the memo was preceded by a long process involving documentation of various complaints over three years from several persons, meetings with the involved, meetings with the university's staff section, and a report on the psychosocial work environment in Theoretical Philosophy, made by an external consult who interviewed several members of the senior staff. The memo was not motivated by any single incident.

Needless to say, the memo is not about critical scientific communication. Those of you who have visited research seminars in other disciplines know that criticism is tougher in philosophy seminars than in most other places. This is as it should be.

All the relevant documents are public. If you need to know more about the background to form your own opinion, you are welcome to ask for them.

Best,
Björn”

Jag vill nu hävda att detta e-brev innehåller tre fall där jag i lagens mening förtalas. De båda första fallen vill jag belägga med följande tre iakttagelser:

1) Mitt namn förbinds här, i samma stycke, med två lagbrott: kränkande särbehandling och ”libel”, dvs på svenska ”förtal”. Kränkande särbehandling är ett brott enligt AFS: 1993. Förtal är ett brott enligt brottsbalken. Läsaren kan bara förstå situationen som att jag gjort mig skyldig till dessa brott. Intrycket förstärks i efterföljande stycke där bilden av en rigorös utredning ”in the present case” förmedlas, vilket stärker intrycket av den konkreta situationens och de påstådda förseelsernas allvar. E-brevet lämnar

alltså uppgifterna att jag skulle ha befunnits skyldig till brotten kränkande särbehandling samt förtal. Det framställer mig därmed som en i två avseenden kriminell och klandervärd person.

2) Uppgifterna har spridits till en stor grupp människor: hela Filosofiska institutionen i Lund (ca 80 personer) via personallistan.

3) Någon koppling mellan mitt namn och brotten kränkande särbehandling och förtal görs inte i promemorian själv och har mig veterligen aldrig tidigare gjorts av ledande personer vid Lunds universitet. I motsats till vad prefekten påstår i e-brevet förekommer termen "kränkande särbehandling" inte alls i promemorian. Visserligen förekommer där begreppet "kränkande behandling", men det är inte ett juridiskt definierat begrepp. Att komma till korta när det gäller kränkande behandling, såsom begreppet beskrivs på sid 2 i promemorian och sammanfattningsvis i regel F5 ovan, är därför i sig inte ett lagbrott. (Jag bortser här från det faktum att kränkande behandling i promemorian även sägs innefatta "förolämpningar" som faktiskt är ett brott, om än ett ringa sådant.) Begreppet "förtal" förekommer heller inte i promemorian. Jag nämner dessa ting för att belägga att prefekten rimligen inte kan ha varit nödgad att lämna uppgifterna att jag skulle ha begått brotten kränkande särbehandling och förtal i syfte att informera om promemorian och ärendet i stort, vilket inledningsvis anges som e-brevets syfte.

Det ska nämnas att en arbetstagare som jag som befinner sig i underordnad ställning egentligen inte kan fällas för kränkande särbehandling. Den som kan fällas är arbetsgivaren, som har ett ansvar att se till att kränkande särbehandling inte förekommer på arbetsplatsen. Men jag tror knappast att den typiske läsaren av e-brevet känner till denna nyans. Min tidigare iakttagelse kvarstår: e-brevet lämnar uppgiften att jag gjort mig skyldig till kränkande särbehandling och att jag därför är att betrakta som kriminell eller åtminstone som en mobbare och därmed som en djupt klandervärd person.

E-brevet innehåller vidare följande i sammanhanget tvivelaktiga uppgift som också innebär att jag i lagens mening förtalas:

"the memo was preceded by a long process involving documentation of various complaints over three years from several persons"

Om man tar uttrycket bokstavligt är "documentation of various complains", dvs dokumentation av olika klagomål, bara dokumentation av vad folk har sagt, dvs hörsägen. Men det faktum att detta framhålls i sammanhanget gör att det framstår som ett signifikant faktum, dvs att klagomålen var berättigade och dokumenterade i den meningen att klagomålen själva innehöll hänvisningar till dokumenterade förseelser som jag ska ha begått och som jag senare ska ha konfronterats med. Här utnyttjas på ett raffinerat sätt en mångtydighet hos uttrycket "documentation of various complains" som antingen kan betyda att själva klagomålen dokumenterats eller att klagomålen själva innehåller objektiv dokumentation (epost-utdrag, oberoende vittnesuppgifter etc.). Det som sägs är det förra, men bara det senare vore relevant och är därför det som insinueras. Återigen lämnas alltså uppgiften att jag begått förseelser eller lagbrott. Den läsare som lägger ihop två och två kopplar nu naturligtvis denna uppgift till de tidigare uppgifterna rörande brott avseende kränkande särbehandling och förtal.

Vidare: jag har i ett e-brev till prefekten från den 26 juni efterfrågat dokumentationen ifråga. När detta skrivs, den 8 juli, har jag fortfarande inte fått svar på min förfrågan. Vidare nämns ingen sådan dokumentation, i relevant mening, i den rapport om den psykosociala miljön som skrevs av konsulten Sewerin (se min tidigare anmälan). Det verkar därför sannolikt att uppgiften om de dokumenterade klagomålen, i relevant mening, är osann och att prefekten måste veta att den är osann eftersom han i e-brevet säger sig vara välinformerad om ärendet.

Övriga kommentarer

A. Jag reagerade också på följande del av e-brevet:

“It [promemorian] says, for instance, that bullying (kränkande särbehandling) is not allowed, and lists some examples of bullying - like public insults, or repeated and exaggerated criticism of an individual. Phrases like these can be found in standard descriptions of bullying and libel.”

Detta är inte sant eller åtminstone missvisande. Kränkande särbehandling definieras som följer:

”Med kränkande särbehandling avses återkommande klandervärda eller negativt präglade handlingar som riktas mot enskilda arbetstagare på ett kränkande sätt och kan leda till att dessa ställs utanför arbetsplatsens gemenskap.”

Det är felaktigt och missvisande att säga att ”repeated and exaggerated criticism of an individual” skulle vara ett ”exempel” på kränkande särbehandling då det förra kan föreligga utan att det senare gör det (t.ex. om handlingarna innebär kritik av personens forskning och därför rimligen inte kan leda till att personen ställs utanför arbetsplatsens gemenskap). ”Förtal” är vidare en klart definierad term som inte heller är direkt kopplad till de så kallade exempel som prefekten här ger. Exempelvis kan ”repeated and exaggerated criticism of an individual” även förekomma utan att det är fråga om förtal (för att ta samma exempel: om det var fråga om kritik som inte var riktad mot en persons karaktär eller rykte utan mot dennes forskning).

B. Prefekten, som här inledningsvis säger sig ha varit välinformerad om arbetet kring promemorian och säger sig ha stött denna och som här presterar ett försvarstal av densamma, tar senare i e-brevet i själva verket avstånd från promemorians faktiska bokstavliga innehåll! Föreskrifterna F1 – F5 beskrivs i promemorian som allmänna ramar för verksamheten inom avdelningen. Men i e-brevet skriver prefekten:

“Taken out of context, some of the phrases in the memo could open up for arbitrariness.”

Prefekten tar därmed i själva verket avstånd från föreskrifterna såsom gällande utanför den konkreta kontext som mitt ärende innebär. Det vore orimligt att ställa upp föreskrifter som, i det allmänna fallet, ”could open up for arbitrariness”, inte minst när det gäller för vetenskapen så väsentliga saker som vilken kritik som får yttras, vilka möten man får kalla till osv. Därmed tar prefekten också avstånd från föreskrifterna *som allmänna ramar för verksamheten inom avdelningen*. Prefekten har helt rätt i detta och hans synpunkt motsvarar resonemang som jag för i min tidigare anmälan.

I de föreskrifter i promemorian som reglerar kommunikation mellan kollegor (F1 och F5 ovan) görs ingen grundläggande avgränsning i fråga om vad vilken kritik, kontroll, oönskad inblandning osv som avses. Den bokstavliga ordalydelsen är därför att det handlar om all typ av kritik osv, även vetenskaplig kommunikation och forskningskritik. Men i e-brevet skriver prefekten:

“Needless to say, the memo is not about critical scientific communication. Those of you who have visited research seminars in other disciplines know that criticism is tougher in philosophy seminars than in in most other places. This is as it should be.”

Prefekten tar här återigen avstånd från det faktiska innehållet i promemorian. Han tar därmed avstånd från promemorian själv – även denna gång på synnerligen goda grunder. Dessa grunder anför också i min tidigare anmälan.

C. Det är sant att promemorian "has later been presented to our department's board, who had no objections to it". Uppgiften är dock missvisande eftersom anledningen till att institutionsstyrelsen, där jag själv ingick och ingår, inte ville tillmötesgå mitt klagomål på promemorian var att den ansåg att ärendet borde behandlas på högre nivå i hierarkin då den signerats av dekanen för humanistisk och teologisk fakultet.

Slutligen vill jag framhålla att jag efter publiceringen av artikeln i Sydsvenskan står under meddelarskydd. Det gör situationen ännu allvarligare då man kan förmoda att de angrepp som här inför hela institutionen görs på min karaktär och mitt rykte egentligen är en sorts sanktion som utdelas för att jag gjorde en JK-anmälan och berättade om den i media. Denna förmodan förstärks av att prefektens e-brev inleds just med en hänvisning till artikeln i Sydsvenskan.

Med vänliga hälsningar

Erik J. Olsson

Professor i teoretisk filosofi, Lunds universitet, Kungshuset Lundagård, 222 22 Lund

E-post: erik_j.olsson@fil.lu.se